

ערב חג הפסח תשע"ח – ארבע נקודות על ההגדה וליל הסדר

1. ספר האורה (רש"י) עמוד 37: בפסח אם אין לו יין מקדש על הפת ואינו אוכל עד שיסדור הסדר. תוספות פסחים קיד, א: הרב יוסף עשה בסדרו.

תפארת שלמה מראדומסק: לימוד התורה מורכב מארבעה רבדים: פרד"ס. ראשי תיבות פשט, רמז, דרוש וסוד. וכל מצווה או מנהג יהודי מיוסדים על כל ארבעת ההיבטים האלו. הביטוי "סדר" הוא ראשי תיבות "סוד, דרוש, רמז", ללמדנו שאל לנו להסתפק בלילה הזה רק בפשט המנהגים אלא לצלול אל תוך עומקם ולהבינם בכל הרבדים והסודות הטמונים בהם.

בראשית רבה לט, א: 'ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך' – אמר רבי יצחק: משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת [בנין בוער], אמר: תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג [שאינו מכבה את השריפה]?! הציץ עליו בעל הבירה ואמר: אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר: תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג?! הציץ עליו הקב"ה ואמר: אני הוא בעל העולם.

מהר"ל גבורות ה': רמז בתוכו כי כל מה שאירע לבני ישראל מאז נעשו לעם ביציאתם ממצרים ועד היום - אין בו מקרה, כי אם כל הקורות הן בסדר ובהשגחת הבורא.

2. **בשמים ראש המיוחס להרא"ש סימן קצו:** מה ששאלתני מדוע אין מברכים על סיפור הגדה בליל פסח כדרך שמברכים על שאר מצוות? לא יעלה על הדעת לברך על הברכות והשבחות, כמו שאין מברכים שציוונו לברך ברכת המזון, וההגדה כולה קילוסים ותשבחות.

בשם השפת אמת מגור (כלי חמדה דברים קונטרס אחרון): אין מברכים על סיפור יציאת מצרים, משום שגם מצד השכל אנו חייבים להודות ולהלל ולכן לא שייך לומר "וצונו", משום שגם אם לא ציוונו היינו חייבים לעשות כן על פי השכל.

3. **הרב משה חגיז (מרבני ירושלים לפני כ-200 שנה) מובא בהגדת הרבי מלובאוויטש:** מוזגים כוסו של אליהו, כי אליהו הוא המעיד שישראל מקיימים מצוות מילה המעכבת בפסח, שנאמר: 'וכל ערל לא יאכל בו'. ויש להמתיק עם המדרש, שישראל מלו עצמם באותו לילה שיצאו ממצרים ואכלו הפסח.

ליקוטי שיחות טז/117: טרם יצאו ישראל ממצרים היה עליהם לקיים שתי מצוות: דם פסח ודם מילה. ויש לומר שדם מילה נועד להכניס אותם באופן חיובי בברית עם הקב"ה, עשה טוב, ואילו דם פסח נועד לעקור את היותם 'שטופים באלילים', ועל ידי ששחטו את הפסח, ועוד לאחר שהחזיקו אותו בביתם כמה ימים - נעקרה מהם אותה אמונה זרה.

פרקי דרבי אליעזר כט: עמד אליהו וברח לו להר חורב ... ושם נגלה לו הקב"ה. אמר לו: מה לך פה אליהו? ענה אליהו: 'קנא קנאתי לה' אלוקי צבאות כי עזבו בריתך מבני ישראל'. אמר לו הקב"ה: לעולם אתה מקנא, קנאת בשמים על גלוי עריות שנאמר 'פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן', וכאן קנאת. חייך שאין עושים ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. מכאן התקינו חכמים לעשות כיסא אחד מכובד למלאך הברית, שנקרא אליהו ז"ל מלאך הברית.

4. **שמות כג, טו:** את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות. ויקרא כג, ו: ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות הזה, שבעת ימים מצות תאכלו דברים טז, טז: שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר - בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות. כך בתפילת ובקידוש החג: ותיתן לנו ה' אלוקינו באהבה את חג המצות הזה.

משנה פסחים ב, ב: חמץ של נוכרי שעבר עליו הפסח - מותר בהנאה ושל ישראל - אסור בהנאה.

עיבוד מליקוטי שיחות יז/71 ואילך: יציאת מצרים היא לידת עם ישראל, משום שאז נעשו לעם, וחשוב מכך, נעשו 'מציאות חדשה' של עבדי ה' שקיבלו את התורה בהר סיני. ואכן הסדר של יצירת מציאות חדשה מורכב משני שלבים: תחילה צריך להיות ענין של 'תעבדון', עבודה ויגיעה כדי לבטל את הציור הקודם (שהוא מנגד לתורה), אמנם הביטול הזה לא נועד לשבור, אלא להיפך, נעשה בהם שינוי שלא בערך, עד כדי חיבור מוחלט עם 'נותן התורה'. ואלו הם השמות של החג: חג ה'מצות' רומז על ענוה וביטול, ראשית העבודה, ואילו ה'פסח' הוא מלשון דילוג שלא בערך שנוצר אצל עם ישראל.